

Synodní setkání kněží a jáhnů plzeňské diecéze (II. + III.)

Datum: 22. 2. 2022 9:00 – 12:00; **Téma:** 8. Autorita a spoluúčast + 9. Rozlišování a rozhodování

Místo: Farní penzion Dolní Žandov; **Moderátor:** Libor Buček; **Zapisovatel:** Petr Hruška

Účastníci: Libor Buček, Petr Hruška, Elva Frouz, Petr Bauchner, Jaroslav Šašek, Jindřich Fencel

Církev synodální je církev, ve které je uplatňována spoluúčast a spoluzodpovědnost. V synodálním duchu činíme rozhodnutí na základě rozlišování toho, co Duch svatý říká prostřednictvím celého našeho společenství.

Biblická inspirace: 1 Sol 3,12 – 4,2 Sdílená autorita má svůj pramen v bohaté a rozhojňující se lásce mezi učedníky navzájem, ke všem lidem a mezi autoritami a ostatními učedníky; čerpá z Kristovy přítomnosti a uplatňuje se při společném putování především povzbuzením k rozvinutí již dříve přijatých a žitých darů.

Jak ve svých oblastech vnímáme vztah mezi autoritou a spoluúčastí, rozlišováním a rozhodováním?

- **Farní rovina:** Zkušenosti se spoluúčastí věřících a výkonem autority, případně s praxí společného duchovního rozlišování a na to navazujícího rozhodování na rovině (pastorační rady) farnosti byly dvojího druhu: Buď (1.) veliký smutek z toho, že se ve farnosti téměř nic v tomto duchu neděje, pastorační rada nefunguje, farář na pokusy o oslovení, návrhy či námítky nereaguje, případně po vystřídání farářů byla nadějně nastavená synodální proměna pastorační rady stopnuta či nadějně se rozvíjející společný projekt s občanskou společností zrušen a „všechno šlo do kytek“, nebo (2.) my sami se sice dlouhodobě o synodální přístup k výkonu autority snažíme, ale jsme buď přirozeně autokratičtí (a tím ve farnicích živíme tzv. „spolu-klerikalismus“), nebo to příliš komplikujeme (a farnici se nechytají), nebo je tam tak malý potenciál, že větší spoluúčast téměř není možná, případně lidé ve farnosti spoluúčast na jejím vedení odmítají a chtějí fungovat v zaběhlých klerikálních kolejích. Je zde stále velká nerovnováha mezi farářem a pastorační radou – s farářem stojí a padá všechno, hlas pastorační rady, která by mohla pomoci zajistit kontinuitu při přesunech farářů, není vůbec respektován.
- **Alternativní uskupení:** Opakovaně zaznívaly zkušenosti s tvůrčí partnerskou spoluprací v rámci různých nefarních či nediecézních aktivit či uskupení (komunita Noe, síťovací setkání, platforma pro duchovní doprovázení, farní charita, mobilní hospic, sdružení banátských Čechů, komunitní plánování, MAska, vězeňská pastorece apod.), ve kterých se můžeme inspirovat a učit spolurozhodování, akčnímu plánování a partnerskému dialogu, včetně participativního spolurozhodování v některých orgánech těchto uskupení (správní rada, vedoucí tým, předsednictvo apod.).
- **Diecézní rovina:** Na diecézní rovině někteří vnímají nadějný růst v synodalitě a určitý skrytý potenciál v rámci diecézních grémií (diecézní pastorační rada, kněžská rada), kde se lidé učí více si naslouchat, získávat nadhled nad svou omezenou výsečí pastorece a nebát se promluvit, jiní tam vnímají spíše stále přítomnou tendenci k „osvíceně-autoritářskému“ stylu vedení a řízení, která sice ostatní konzultuje a naslouchá jim, ale nevytváří synodálně otevřené prostředí pro společné rozlišování. Dobré a povzbuzující zkušenosti s týmovou spoluprací byly sdíleny z přípravy různých letních akcí, poutí apod.
- **Vedení diecéze:** Všichni přítomní, každý svým způsobem, vyjadřovali více či méně hlubokou bolest z toho, že mají dojem, že jim biskup, je-li ve své oficiální roli, nenaslouchá, nesnaží se jim porozumět, nesnaží se poznat jejich jedinečný příběh a jejich specifická obdarování a vnímá je spíše jen jako více či méně užitečné figurky na šachovnici mající mu pomoci naplňovat jeho osobní vizi diecéze. Většinou mají zkušenost, že pokud někdy z této oficiální role vypadne, je s ním docela normální lidská, někdy až přátelská řeč, po přepnutí do role vedoucího se pak toto najednou vytrácí a mizí jakákoli atmosféra společného partnerského hledání cesty. Řečeno ve světle úvodního biblického textu – chybí zde „růst v bohaté lásce“ a „povzbuzení“ k tomu dobrému v nás. Jakousi „lidskou tvář“ je účastníky skupinky generální vikář, u kterého všichni vnímají snahu naslouchat, porozumět a doprovázet a žít synodalitu v praxi podpůrného vedení druhých. U biskupa si však zúčastnění také cení některých vlastností, jako alespoň formálního pokusu o přátelské vztahy s presbyteriem (nabídka tykání), jakési snahy o dialog, když je k tomu donucen, houževnatosti při dotahování komplikovaných problémů, jasnosti a odvahy ve veřejných postojích v občanské sféře či schopnosti se omluvit, když uzná chybu.

Jaké hlubší souvislosti jsme v tom všem zahlédli či můžeme tušit?

- Všichni zúčastnění velmi souzněli s návrhem vnímat „nositele autority ve společenství“ jako „moderátora procesů a mluvčího konsensu“ – po tom toužíme, to nám dělá radost, to bychom se rádi učili. Ze sebezáchovných důvodů musíme pak někdy opustit takový typ procesů, kde si na toto jen hrajeme, kde se sdílená autorita jen finguje. Bohužel na takovéto procesy opakovaně narážíme uvnitř

tradičních církevních struktur a kreativní partnerské prostředí nacházíme spíše na hranicích či za hranicemi tradičně strukturálně chápané církve.

- Jako **klíčová témata** v této souvislosti vnímáme téma nedotknutelné a rovné důstojnosti každého, téma spásu uskutečňujícího dialogu člověka s člověkem, který je obrazem dialogu v nitru Trojice, téma pochopení služebného kněžství jako skutečně a podstatně sloužícího všeobecnému kněžství všech tím, že je zmocňuje a doprovází, téma služby hierarchie jako služby „svatému počátku“ v Kristu a téma „autority“ jako toho, kdo „zasévá, zmocňuje a obohacuje“. Praktickou inspirací v tom jsou pro nás: občanská společnost, Kristus – Služebník a Trojice jako pravzor synodální, participativní církve.
- Při vykonávání této podporující, zmocňující, synodálně chápané autority jakožto „moderátora procesů a mluvčího konsensu“ a ochránce „svatých počátků“ vnímáme **čtyři potíže**: (1) špatně chápaná role (role „velitele“, který potřebuje „vítězit“ a neztratit „prestíž“, místo role „služebníka“, který vítězí tím, že se „poníží“ mezi ty, které vede, případně role „krizového manažera“, místo role „rozsévače“ a průvodce ke žni; (2) chybějící dovednosti pro vykonávání této role, (3) pohodlnost se učit této roli, (4) chybějící čas.
- K **synodální konverzi** může (kromě zázraku – viz Šavel, hluboké osobní krize, příp. kvalitního kouče či supervizora) pomoci dotýkání se lidské bezmocnosti v trpících, vyloučených, zbídačelých.

Co ve světle této zkušenosti vnímáme jako povzbuzení pro nás osobně či pro církev?

1. **Toužíme po partnerské spolupráci v otevřeném dialogickém prostředí**, kde se učíme vnímat **nositele autority ve společenství jako moderátora procesů a mluvčího konsensu**, a to jak ve vztazích uvnitř farností či dalších církevních prostředí tak v širší společnosti. Tam, kde to v našich farnostech lze, proto doporučujeme být trpěliví v učení se řešit věci synodálně, organizovat (někdy „navzdory“ farářům) to, co je možné (farní bál, společenství, charita, Noc kostelů...), neklást ale příliš vysoké a rychlé cíle; ovšem tam, kde to dlouhodobě nejde (např. ze strany faráře), se snahou o synodální konverzi naopak příliš nevyčerpávat a být tam, je-li to nezbytné, k dispozici spíše jen pro jednotlivé úkoly.
2. **Chceme se rozhodněji ujmout vlastní důstojnosti a zodpovědnosti**. Ty, kteří vnímají toto povolání, povzbuzujeme k intenzivnímu žití a vytváření příležitostí k rozvoji široce pojaté synodality a sdílené zodpovědnosti „napříč světy“, v rámci různých nadcírkevních, paracírkevních či necírkevních uskupení, komunit a sítí. Zkušenosti odtud se pak mohou pozitivně prolínat i tradičnějším světem církevním.
3. **Potřebujeme podpurná a inspirativní prostředí a kvalitní osobní doprovázení**. Proto doporučujeme naději, inspiraci a povzbuzení čerpat v příležitostných malých „podpurných“ či „ohniskových“ setkáních (jako je toto), či ve spolupráci v prostředích (třeba necírkevních), kde se „synodalita“ (partnerské, respektuplné a tvůrčí) vztahy daří, rozvíjejí se a nesou ovoce. Z těchto zkušeností pak čerpat sílu pro službu v tradičních a často nehybných strukturách farnosti a diecéze a snažit se jejich proměnu předem neodepisovat. Navíc je nezbytné najít schůdnou formu osobního pastoračního doprovázení (tutoři) klíčových pastoračních spolupracovníků v diecézi včetně vedení diecéze.
4. **Naději vkládáme do synodální konverze již zavedených synodálních nástrojů**. Doporučujeme započít se systematickým vzděláváním pastoračních rad (farností i diecéze), přičemž doporučujeme ve světle synody o synodalitě vyhodnotit způsob práce těchto rad a v případě potřeby příslušně revidovat směrnice pro jejich službu, jejich složení, způsob vzniku a zachování kontinuity při výměně faráře.
5. **Jsme si vědomi, že styl výkonu autority spoluutváří prostředí, ve kterém je autorita vykonávána**. Chceme proto pro našeho biskupa společně vytvářet prostředí, ve kterém by mohl odložit svoji „hru na důležitého“, být „člověkem s lidmi“, nechat se „mít rád“, učit se přijímat „correctio fraterna“, a vůči svým spolupracovníkům tak mohl praktikovat „dialogickou poslušnost“. A to tím, že sami na tuto hru nebudeme naskakovat, budeme se snažit zaujmout postoj „Miluj Tomáše Holuba jako sebe samého“ a budeme s ním mít trpělivost jako s „klukem, který si potřebuje tak trochu hrát na vojáky“, se kterým ale souzníme v chápání poslání církve.
6. **Uznáváme, že sami často synodální styl vedení nezvládáme a potřebujeme se jej učit**. Voláme proto po pravidelných příležitostech prakticky zaměřeného vzdělávání se v synodalitě a nácviku synodálních dovedností, zvláště dovednosti společného duchovního rozlišování a na něj navazujících stylů rozhodování, a to pro všechny úrovně pastoračních služeb v diecézi od biskupa po posledního spolupracovníka v té nejzapadlejší farnosti. Jako podmínku pro svěcení (jáhenské, kněžské i biskupské) doporučujeme (opakovanou) delší dobu služby tváří v tvář bídě dnešních lidí.
7. **Za poměrně již dlouhá léta ve službě této diecéze jsme z mnohého už docela unavení**. Přesto ale, zvláště tváří v tvář dnešním novým výzvám, nechceme rezignovat či jen naříkat, chceme najít zbytky odvahy, držet si nadhled, uchovat si humor a s trpělivostí očekávat, že se na obzoru objeví jiskřička naděje, že se může ve způsobu vykonávání autority a přijímání rozhodování v diecézi ještě něco změnit.

Příloha

Pro ilustraci odstavce „Diecézní vedení“ uvádíme některé z výroků účastníků synodní skupinky směřujících k biskupovi Tomášovi:

Ocenění:

„Vážím si toho, že Tomáš měl od začátku odvalu ke vztahům s námi vč. tykání.“

„Vážím si jeho jasných postojů k věcem veřejným – v médiích, mj. nyní k válce na Ukrajině.“

„Když je ‚dotlačen‘ k dialogu, tak ten dialog vede, sice s omezením, ale hned neodmítne.“

„Oceňuji Tomášovu houževnatost, aby věci dostaly nějakou podobu, že je nenechává nedořešené.“

„Vážím si toho, že když uzná, že někdy ‚přestřelil‘ v nějakých tvrdých reakcích, dovede se pak omluvit.“

„Oceňuji, jak se mu postupně daří přetvořit diecézní kurii v servisní organizaci ve službě farnostem.“

„Tomáš má odvalu odložit iluze, pokud je jako takové rozezná.“

„Vytrvale směřuje od pouze racionálního posuzování situací ke gruntovnímu duchovnímu rozlišování.“

„Tomáš se nebojí zpochybnit (a případně i opustit) modely a přístupy, které rozezná jako překonané.“

Bolesti:

„Nebaví se se mnou jako s rovným.“

„Nenaslouchá a nerozumí mi.“

„Jsem pro něj neúčinnější, jako bych nebyl.“

„Biskup František byl ‚autoritář s lidskou tváří‘, biskup Tomáš je ‚autoritář s vojenskou tváří‘.“

„Je zcela neprůhledný, nevím, co si myslí.“

„O druhých často mluví v jejich nepřítomnosti zle – nevím, co pak říká o mně.“

„Každého má zaškatulkovaného.“

„Ani jednou se nezajímá o moji dřívější cestu.“

„Při podání ruky se nikdy nepodívá do očí.“

„Často si kritickou zpětnou vazbu bere osobně.“

„Biskup František praktikoval ‚dialogickou poslušnost‘, teď je vyžadována ‚nedialogická poslušnost‘.“

„Mám pocit, že mě potřebuje shodit..., že se cítí být ohrožen ve své důstojnosti či ve své vedoucí roli.“

Zápis i přílohu v této podobě korespondenčně dotvořili a schválili všichni zúčastnění.